

**УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ**

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЦЕНТР ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТИ

Кафедра іноземних мов

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

**до проходження
виробничої (педагогічної) практики**

Харків – 2025

Методичні вказівки розглянуто і рекомендовано до друку на засіданні кафедри іноземних мов 5 лютого 2025 р., протокол № 7.

Методичні вказівки укладено з метою допомогти здобувачам спеціальності 035 Філологія, які навчаються за освітньою програмою «Переклад та англійська мова та література», з підготовкою, проходженням та оформленням звітної матеріалу виробничої (педагогічної) практики. Методичні вказівки детально описують мету та завдання виробничої (педагогічної) практики, тривалість, структуру уроку, основні правила і вимоги щодо звітної документації та критерії оцінювання здобувача.

Методичні вказівки призначено для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 035 «Філологія».

Укладачі:

викл. К. В. Зроднікова,
ст. викл. О. М. Харламова

Рецензент

доц. С. І. Нешко

З М І С Т

1 Загальна характеристика виробничої (педагогічної) практики.....	4
1.1 Мета виробничої (педагогічної) практики.....	5
1.2 Завдання виробничої (педагогічної) практики.....	5
2 Організація і керівництво практикою.....	6
3 Права та обов'язки здобувачів при проходженні практики.....	7
4 Урок як один із найважливіших етапів практики.....	8
4.1 Типологія уроків іноземної мови.....	15
4.2 Календарно-тематичне планування.....	19
5 Підведення підсумків практики.....	21
6 Критерії оцінювання виробничої (педагогічної) практики.....	22
Список літератури.....	24
Додаток 1.....	26
Додаток 2.....	27
Додаток 3.....	35
Додаток 4.....	36

1 ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ

Професійна підготовка здобувачів вищої освіти – це складний, багатогранний і тривалий процес, здійснюваний протягом усього періоду навчання. Практика є невід'ємною складовою процесу підготовки спеціалістів у закладах вищої освіти і проводиться на відповідно оснащених базах навчальних закладів, а також на сучасних підприємствах і в організаціях різних галузей господарства, освіти [1]. Однією з основних форм професійного становлення здобувачів є виробнича (педагогічна) практика, яка дає змогу синтезувати теоретичні знання та практичний досвід. Педагогічна практика виступає органічною складовою єдиного навчально-виховного процесу, психолого-педагогічної та методичної підготовки здобувачів вищої освіти, пов'язуючи теоретичне навчання з практичною самостійною роботою. Це одна з активних форм навчання, ланка, яка пов'язує теоретичне навчання та самостійну діяльність здобувачів при виконанні обов'язків вчителя англійської мови.

Педагогічна практика створює реальні можливості для формування готовності здобувачів до проведення навчально-виховної роботи зі школярами, потреби здобувати і застосовувати нові теоретичні і методичні знання й одночасно засвоювати передовий педагогічний досвід. В процесі практики закріплюються й поглиблюються теоретичні знання, що були набуті у вищому навчальному закладі, виробляються професійні вміння й навички, розвиваються творчі здібності, педагогічне мислення, інтенсифікується процес формування професійних особистісних якостей. Важливого значення набуває розвиток комунікативної культури, формування навичок взаємодії та співробітництва.

1.1 Мета виробничої (педагогічної) практики

Головна мета педагогічної практики – формування у здобувачів системи педагогічних умінь та навичок, фахових здібностей, особистісно-індивідуального стилю поведінки та діяльності. Також метою є узагальнення та систематизування набутих здобувачами теоретичних знань; забезпечення практичного пізнання закономірностей професійної діяльності та оволодіння способами її організації, вміння розв'язувати конкретні методичні завдання згідно з умовами педагогічного процесу; виховання потреби систематично поновлювати свої знання і творчо застосовувати їх у практичній діяльності.

1.2 Завдання виробничої (педагогічної) практики

Серед основних завдань виробничої (педагогічної) практики можна виділити такі: поглиблення і розширення знань здобувачів-практикантів з організації навчально-виховної роботи на уроках іноземної мови в школі; вивчення сучасного стану навчально-виховної роботи в школах та інших навчально-виховних закладах, надання їм посильної допомоги в роботі зі школярами; вивчення передового педагогічного досвіду; застосування знань та умінь, набутих під час вивчення методик і дисциплін психолого-педагогічного циклу; удосконалення науково-дослідницьких умінь здобувачів-практикантів; використання знань при розв'язанні конкретних педагогічних завдань; формування та удосконалення у здобувачів навичок організації виховної роботи з дітьми; підготовка до проведення в школі занять із застосуванням активних та інтерактивних методів навчання і виховання.

2 ОРГАНІЗАЦІЯ І КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ

Наскрізна та робоча програми виробничої (педагогічної) практики для здобувачів 3 курсу денної форми навчання є основними документами та затверджуються центром навчально-практичної підготовки, професійної та дуальної освіти.

Тривалість практики 90 годин (2 тижні), з відривом від навчального процесу.

Наказом по університету всі допущені до педпрактики здобувачі закріплюються за базою практики [2].

Базою практики можуть бути гімназії, ліцеї та інші навчальні заклади державної або приватної форм власності, кафедра іноземних мов УкрДУЗТ.

Відповідно до «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» здобувачі можуть самостійно з дозволу кафедри підбирати для себе місце проходження практики і пропонувати його для використання [1].

Відповідальність за організацію практики та контроль за її проведенням покладається на керівників вищого навчального закладу. Загальну організацію практики та контроль за її проведенням здійснює Центр навчально-практичної підготовки, професійної та дуальної освіти. Навчально-методичне керівництво і виконання програм практики забезпечує фахова кафедра та керівник практики факультету [3].

Керівник практики факультету виконує такі функції:

- проводить настановні конференції з практики;
- надає необхідні рекомендації й настанови щодо проходження практики;
- проводить інструктаж з техніки безпеки й охорони праці;
- повідомляє про порядок звітності здобувачів про проходження практики;

- готує звіт про підсумки педагогічної практики по факультету.

Обов'язки безпосередніх керівників, які призначені базою практики (навчального закладу), визначаються внутрішніми правилами та положеннями. Зокрема передбачається: підготовка характеристики на кожного здобувача; облік виходів здобувачів на практику; надання доступу до методичної документації.

3 ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ЗДОБУВАЧІВ ПРИ ПРОХОДЖЕННІ ПРАКТИКИ

Під час проходження практики здобувач-практикант має право:

- одержувати консультації керівника практики з усіх питань проведення практики зі спеціалізації;
- вносити пропозиції щодо вдосконалення навчально-виховного процесу, організації педпрактики, брати участь у конференціях та нарадах;
- користуватись бібліотекою навчального закладу, навчальними та методичними кабінетами, навчальними посібниками;
- отримати у декана дозвіл на проходження педпрактики за місцем роботи.

Здобувач зобов'язаний:

- до початку практики одержати від керівника практикою університету інформацію щодо порядку оформлення необхідних документів [1];
- своєчасно прибути на базу практики;
- проводити свою діяльність згідно з вимогами Статуту школи, правилами внутрішнього розпорядку, виконувати розпорядження адміністрації школи, вчителів та керівників педпрактики;

- працювати в навчальному закладі не менше 5 (п'яти) днів на тиждень, незалежно від форми навчання (онлайн/офлайн);
 - не запізнюватись на заняття, а у разі хвороби попередити керівника від бази практики та пред'явити відповідний медичний документ;
 - у повному обсязі виконувати завдання практики, передбачені програмою, а саме: заповнення щоденника (психолого-педагогічні спостереження) відвідування та аналізу уроків і позакласних заходів з іноземної мови, розроблення планів-конспектів уроків, підготовка і проведення уроку або виховного заходу з англійської мови;
 - своєчасно надати звітну документацію керівнику;
- Під час проходження педагогічної практики великого значення набуває самоконтроль здобувачів за своєю діяльністю.

4 УРОК ЯК ОДИН ІЗ НАЙВАЖЛИВІШИХ ЕТАПІВ ПРАКТИКИ

Урок – ключова складова навчального процесу, спрямована на досягнення освітніх цілей. Це базова форма організації навчання.

Урок іноземної мови має свою специфіку, яка визначається самим змістом предмета, практичною спрямованістю навчання й тим, що іноземна мова виступає не тільки як мета, але і як засіб навчання.

Тривалість уроку становить 40–45 хвилин, його структура має бути гнучкою. Вона визначається етапом навчання, місцем уроку в серії уроків, характером поставлених завдань. У структурі уроку мають бути інваріантні, тобто стабільні, і варіативні моменти. Структура уроку іноземної мови: початок, основна частина, завершення.

Початок уроку має проходити у швидкому темпі й займати приблизно 3 – 5 хвилин. Його можливий зміст: вітання вчителя, організаційний момент, повідомлення завдань уроку, мовна зарядка. Вітання вчителя може бути

лаконічним і може бути розгорнутим і фактично переходити в мовну зарядку. Повідомлення завдань уроку також може бути лаконічним і розгорнутим, але у всіх випадках воно має налаштувати на активну роботу.

Мовна зарядка покликана створювати атмосферу спілкування на уроці й здійснити перехід до центральної частини уроку. Тривалість складових уроку може варіюватися.

Центральна частина уроку виконує головну роль у вирішенні його завдань. Саме тут учні одержують нові знання й розширюють свій мовний досвід.

На початковому етапі навчання зазвичай вирішується кілька завдань, тому центральна частина уроку носить дробовий характер. Усі види мовної діяльності (аудіювання, говоріння, читання й письмо) підтримують один одного й будуються на загальній мовній базі активного мовного мінімуму.

Співвідношення у використанні кожного з зазначених видів діяльності має бути на користь усного мовлення.

На середньому етапі навчання здебільшого зберігається така ж структура центральної частини уроку. Однак уже можливі уроки з більш цільною структурою, що пов'язане зі збільшенням питомої ваги читання й можливістю вирішення одного завдання на уроці, наприклад бесіда по домашньому читанню.

На вищому етапі явно переважають уроки з цілісною центральною частиною, присвяченою вирішенню одного завдання. Але це не означає, що на цьому етапі не може бути уроків змішаного типу, хоча вони є скоріше виключенням, ніж правилом.

Завершальною частиною уроку іноземної мови є підведення підсумків, тобто наочна демонстрація того, що учні засвоїли на уроці з залученням ігрових моментів. У завершальний етап входить зазвичай і постановка домашнього завдання з необхідними роз'ясненнями з боку вчителя.

Ціль нашого уроку, про яку ми заявляємо на його початку, – це результат, до якого ми прагнемо привести наших дітей і, якщо ми не будемо планувати нашу діяльність поетапно, то можемо прийти до цієї складової наприкінці року, чверті, або школи і нічого не одержати в підсумку. Тому планувати потрібно обов'язково [4].

План – це послідовне, розподілене за часом (урок, чверть, навчальний рік) засвоєння навчального матеріалу з обліком основних *дидактичних* (це навчання, освіта), *психологічних* (психологічні особливості дітей, вікова психологія), *методичних* (така методична будова уроку, щоб у дитини засвоївся матеріал) закономірностей.

Планування уроку включає три основні етапи:

- 1) визначення завдань й підготовка матеріалу;
- 2) планування початку уроку;
- 3) планування основної частини і його висновку.

Перший етап планування уроку передбачає процедуру в шість пунктів, які відповідають пунктам у так званій «шапці» плану уроку.

Перший пункт цієї частини уроку – визначення назви уроку – те, що відрізняє один урок від іншого. Назва пов'язана з матеріалом уроку, його змістом. Назвою можуть бути: короткий опис сюжету або ситуації, рядок з діалогу, звертання персонажа уроку до учнів і т. д. Дітям подобаються незвичайні назви, наприклад «Hi! I am Starkid», «ABC Party», «Let's go to the market». Наприкінці уроку можна іноді пропонувати дітям дати свою назву уроку.

Другий пункт в «шапці» плану уроку – це тематика: перелічуються всі теми, порушені під час спілкування на уроці. У комунікативній методиці освоєння тем здійснюється циклічно або по спіралі, тобто та сама тема обговорюється в певний момент протягом усього курсу навчання, щоразу більш заглиблено.

Третій пункт на цьому етапі планування – визначення завдань уроку. Вони формулюються в термінах комунікативних функцій або комунікативних умінь. Завдання уроку обумовлюються загальними комунікативними цілями, мають своє місце в ієрархії цілей і завдань навчання.

Четвертий пункт пов'язаний з відбором мовного матеріалу: виразів і структур, необхідних для реалізації відібраних комунікативних функцій (завдань уроку). Пошук мовних форм визначається потребами комунікації, і освоєння їх відбувається у зв'язку з комунікативними функціями. Мовний матеріал може міститися в підручнику, поточному плані й доповнюватися вчителем залежно від комунікативних потреб учнів.

Визначення персонажів і вибір аудіовізуальних засобів на уроці – це *п'ятий і шостий* пункти першого етапу планування [5, 6].

Перший момент – це мотивуюче комунікативне завдання на початку уроку. В англomовній методиці його називають а *warming-up activity*. Воно покликано привернути увагу школярів до іншомовного спілкування, пробудити їхній інтерес і послужити «містком» до теми, матеріалу або діяльності в основній частині уроку. Це не тільки вільна розмова про якусь ситуацію або події (у рамках класу, школи, міста або країни), але й різні цілеспрямовані комунікативні завдання. Приведемо приклади мотивуючих завдань.

1 Ігри й ситуації знайомства (*Getting-to-Know Games and Situations*). Вони використовуються впродовж усього навчального курсу та допомагають краще пізнати одне одного.

а) Гра «*Insisting game*». Одне й те саме питання пропонується декілька разів. Наприклад, на запитання *Who are you?* учень щоразу відповідає по-різному: *I am a boy. I am a pupil. I am Mike. I am a brother. I am a football player.*

б) Гра «*Back-to-back*». Учні ходять по класу. Як тільки вчитель ударить у долоні, школярі зупиняються й кожний з них встає спиною до найближчого

партнера. Потім діти розповідають по черзі про те, що вони знають про однокласника, що стоїть за їхньою спиною.

в) Ситуація «*Interviews*». Учні одержують, наприклад, таке завдання: дізнайтеся якнайбільше про свого однокласника, його сім'ю, інтереси, думку по тому або іншому питанню. Для цього однокласнику готують серію питань і беруть інтерв'ю, потім роблять повідомлення про те, що вони довідалися про свого товариша.

г) Ситуація «*Questioning*». Школярі одержують картки, на яких записані питання, звернені до них (звичайно із множинним вибором). Після заповнення карток обговорюються всі відповіді. З'ясовується, що в класі є учні з подібними інтересами.

2 Ігри на вгадування (*Guessing games*).

а) «*Guess the theme*». У конверт міститься картинка, вирізана з журналу, пов'язана з темою (фото письменника, кінозірки) або картка з назвою предмета шкільного побуту або міста. Учні намагаються відгадати, що в конверті, і в такий спосіб визначити нову тему уроку, задаючи уточнюючі питання (yes/no questions).

б) «*Unscramble the word*». Учнем пропонується скласти слово з букв, даних вразки (tuoryc – country), скласти слова з букв записаного на дошці «довгого» слова і т. д.

в) «*Acrostic poems*». На дошці написано слово за темою уроку. Учні підбирають слова так, щоб кожна буква цього слова стала першою буквою нового слова.

3 Проблемні ситуації (*Problem situations*).

а) «*Give me your advice*». Вчитель розповідає про особисті проблеми або про проблеми своїх знайомих: My coffee maker is not working. There is no place to fix it here. What can you advise me? Особисті проблеми такого характеру можуть викласти й учні, а клас допомагає радами.

б) «*What happened?*» Учитель показує класу зображення з журналу, на якому зображені: люди з вираженням розгубленості, здивування на особі або ж розкидані по кімнаті речі й т. п. Школярі висловлюють свої припущення про те, що трапилося, і що б вони порадили зробити.

в) «*Finish the story*». Вчитель починає оповідання, у якому викладається яка-небудь проблема, і зупиняється на середині. Потім він просить учнів закінчити оповідання або запропонувати своє рішення зазначеної в ньому проблеми.

4 Приймання розкриття свого внутрішнього миру (*Self-disclosing activities*). Вони виходять із гуманістичних підходів до навчання іноземній мові. Вважається, що у звичайному спілкуванні школяр не завжди може розкрити себе співрозмовникові, свій внутрішній світ. А часто це важливо для підлітка. Цей елемент спілкування розуміється так: відкрию тобі свою душу, щоб ти краще зрозумів мене. Такого роду завдання включають обмін особистим досвідом, спогадами, планами на майбутнє, вираження своїх почуттів, бажань, ціннісних орієнтацій.

а) «*My first memories*». Вчитель починає цю розмову: ділиться спогадами про дитинство, розповідає окремі епізоди. Учні, за бажанням, говорять про те, у якому віці вони пам'ятають себе й у якій ситуації.

б) «*Share your fantasies*». Учня пропонується сказати, що б їм хотілося зробити зараз, у майбутньому: про що вони мріють, де б їм хотілося побувати, що побачити.

в) «*My strengths and weaknesses*». Це завдання допоможе учневі оцінити себе й порівняти свою оцінку з оцінками, що надають однокласники. Спочатку кожний учень записує власну думку про себе, потім – про одного з однокласників. Після цього школярі обмінюються своїми спостереженнями.

Як затверджують автори гуманістичного підходу, завдання типу *self-disclosing activities* можуть пропонуватися в групах з досить тісними відносинами між учителем і учнями, а також учнями між собою.

5 Прийом драматизації в навчанні англійській мові по книзі «Drama Techniques in Language Learning» (Malley A., Duff A.). Запропоновані в цих методичних вказівках ігрові вправи, навчальні драматичні ігри, творчі завдання є вдалим варіантом мотивуючого завдання початкового етапу уроку. Вони подобаються дітям і стимулюють подальшу участь школярів у спілкуванні на уроці.

Робота над цими завданнями займає від 5 до 15 хвилин.

Другий момент у плануванні початку уроку – це презентація уроку, тобто ознайомлення учнів з його назвою, тематикою, завданнями, які їм потрібно буде виконати.

На цьому етапі вчитель використовує дошку. У верхній її частині посередині зроблені записи: *Title, Topics*; ліворуч — *Learner`s goals*, і праворуч – *Activities for today*, які або записуються в ході уроку послідовно, або пред'являються класу всі відразу; потім їх стирають у міру виконання.

Нижня частина дошки використовується для запису потрібного в цей момент мовного матеріалу або для демонстрації засобів наочності. Що стосується завдань учнів, то вчитель прочитує їх, дає необхідні пояснення й контролює розуміння.

Форма запису плану уроку визначається вчителем. План уроку відбиває всі види діяльності (*classroom activities*) і керування класом (*classroom management*). Керування класом – це розміщення учнів у класі для певного виду діяльності (півколо, коло, ряди напроти один одного і т. д.), форми взаємодії учнів (групова, командна, індивідуальна або фронтальна). Керування класом включає аудіовізуальні засоби, роздавальний матеріал, картки, наочні приладдя, різного роду нагадування, а також види робіт для розслаблення (пісні, вірші, ігри).

Знайомство з уроком полегшує перехід до основного етапу («*Follow up*»), на якому вирішуються поставлені завдання. Для цього використовуються відповідні види діяльності. Їх можна систематизувати й виділити найбільш типові, які припускають виконання комплексу певних процедур (кроків). Знання цих постійних процедур дасть змогу учителеві затратити менше часу на планування уроків. Виділяють такі найбільш типові види діяльності на уроці:

Work with a dialogue.

Controlled practice.

Groupwork (relaxed) practice.

Developing a topic.

Work with a picture.

Free (guided) production.

Dramatization and role-playing.

Listening – comprehension.

Intensive (extensive) reading.

На заключному етапі уроку (*Rounding-off*) можна розучувати скоромовки, вірші, пісеньки, що залишить гарне враження від уроку. Підведення підсумків уроку (*Summary of the lesson*): коротке повідомлення про наступний урок (*Brief reference ahead to next lesson*), коротка гра (*Playing a short game*) [8].

4.1 Типологія уроків іноземної мови

Проблема типології уроків, їх систематизація досить складна. Залежно від того, які ознаки бралися за основу, пропонувалися ті або інші варіанти типології уроків. В основу однієї із класифікацій уроків були покладені способи їх проведення, тому виділялися уроки-лекції, кіноуроки, уроки-бесіди, уроки практичних занять.

Поряд з типологією сучасна теорія уроку приділяє велику увагу його структурі. **Структура уроку** — це сукупність його елементів, що забезпечують цілісність уроку. Складові частини уроку перебувають у тісному взаємозв'язку й здійснюються в певній послідовності. Структура уроку залежить від поставлених цілей, змісту досліджуваного матеріалу, методів і прийомів навчання, використовуваних на уроці, рівня підготовки й розвитку учнів, місця уроку в навчальному процесі.

Пропоновані для вчителя вимоги при плануванні:

- 1 володіння конструктивно-планувальними вміннями;
- 2 знання цілей і завдань навчання, сформульованих у програмі;
- 3 знання УМК і методичної концепції авторів;
- 4 знання умов навчання й вікових особливостей, психологічних закономірностей і основних етапів формування мовних навичок і вмінь;
- 5 облік рівня володіння іноземною мовою учнями певного класу, їх ставлення до іноземної мови, знання рівня їхнього загального розвитку.

Види планування:

- 1 календарне (розподіл за часом, найчастіше на рік);
- 2 тематичне (за темою);
- 3 поурочне (уміння планувати один урок).

Календарний план складається на навчальний рік і містить у собі четвертний і піврічний. Він розробляється з урахуванням програми, відведеної кількості годин, обсягу досліджуваного матеріалу, контингенту учнів і т. д. Цей план визначається навчальним посібником, за яким ведеться викладання.

Календарний план – зразковий план роботи вчителя за предметом на рік, що передбачає кількість годин, предметно-методичний зміст спілкування, обсяг мовного матеріалу, зразковий рівень розвитку мовних навичок і вмінь.

Тематичний план — план циклу уроків із однієї теми-проблеми, що визначає ціль кожного уроку, послідовність формування навичок і вмінь, оптимальне співвідношення між класною й домашньою роботою, оснащення уроку технічними й наочними засобами навчання.

Тематичний план складається предметним об'єднанням для паралелі й розрахований на серію уроків, об'єднаних однієї темою. Він передбачає засвоєння конкретного обсягу лексичного й граматичного матеріалу, формування й розвиток відповідних умінь у всіх видах мовної діяльності. Завдання тематичного планування — визначення проміжних цілей навчання, обсягу досліджуваного матеріалу, послідовності його засвоєння в рамках теми або розділу. Тематичний план допомагає вчителю контролювати своєчасне проходження навчальної програми.

Тематичне планування не розкриває конкретного змісту кожного уроку, у ньому не відбита послідовність роботи над матеріалом на кожному уроці, діяльність учителя по його пред'явленню й керуванню діяльністю учнів, не зазначені об'єкти обліку й контролю. Усе це конкретизується й знаходить своє втілення в поурочному плані.

Поурочний план складається для кожного уроку і є робочим документом учителя.

Виділяють такі компоненти плану уроку:

goal(s) — визначення цілей уроку;

objectives — постановка завдань уроку; звертається увага на необхідність чітких формулювань;

materials and equipment — використовувані матеріали й оснащення уроку;

procedures — планування ходу уроку, тобто послідовність використовуваних вправ і комунікативних завдань, а також планування режиму роботи, у якому ці завдання будуть виконуватися;

evaluation — контроль засвоєного матеріалу, оцінка проведеного уроку й постановка цілей на майбутнє;

extra-class work — додаткова робота, яка не завжди має форму домашнього завдання (Brown 1994).

При плануванні окремих етапів уроку можуть бути корисні такі рекомендації:

- важкі завдання мають змінюватися легкими, тому що на початку уроку учні більш уважні;
- більш рухливі завдання й ігри краще проводити в середині або наприкінці уроку, коли учні втомилися;
- кожний наступний етап уроку має бути пов'язаний з попереднім за допомогою «містка».

Початок (*entry*) і кінець уроку (*closure*) завжди мають проходити організовано; учителям слід залучити увагу учнів, змусити їх зосередитися на початку уроку й підвести підсумки наприкінці.

Урок слід закінчувати на позитивній ноті, для того щоб учні вірили у свої сили. Це може бути позитивна оцінка виконаного в класі, завдання, з яким здатна впоратися вся група, або просто жарт учителя.

Як заповнити таблицю – КУГ (кількість учбових годин) – це кількість годин, яка дається вам на рік або на тему. Наприклад, у вас на рік 8 тем, тобто на чверть логічно обрати 2 теми. Припускаємо, що в цій чверті в нас буде 2 теми, чверть полягаємо приблизно з 11 тижнів, тобто по 5 тижнів на одну тему. 5 тижнів по 5 годин, тобто 25-30 годин на одну тему. Розписали в стовпчик ці 25 годин. Унизу йде тематичний контроль, резервний урок, підсумковий урок, тому залишіть 2-3 години на теми для них. Має бути гарна контрольна робота на засвоєння матеріалу учнем і цей урок не може бути останнім, тому що вам потрібно ще обговорити помилки й пояснити їх [7].

4.2 Календарно-тематичне планування

<i>КУГ/дата</i>	<i>Тема/проблема</i>	<i>Аспекти мови (лексика, граматики, фонетика)</i>	<i>ВМД (говоріння, читання, письмо, аудіювання)</i>	<i>Поточний контроль</i>	<i>Склад. завдання</i>	<i>Примітка</i>
<i>Тематичний контроль</i>						
	<i>Резервний урок (аналіз контрольної роботи)</i>					
	<i>Підсумковий/узагальнюючий урок</i>					

Тема/проблема: тема – це широка тема, яка написана в підручнику, а проблема – це те, що ви будете обговорювати усередині теми.

Аспекти мови (фонетика, граматики, лексика) – бажано під кожний аспект виділити свій стовпчик, а не сполучати їх. Те ж саме стосується й стовпчика ВМД. Це важливо для того, щоб краще бачити, які навички й уміння ми формуємо. Після цього ми беремо всі вправи в підручнику з певної теми й розносимо їх довільно по аспектах і ВМД на всі 25 годин. Але ми повинні пам'ятати, коли беремо фонетику, у початковій школі фонетиці приділяється багато часу, подумайте про те, чи ввели ви вже лексику із цієї теми із цим звуком, або ви даєте звук саме тоді, коли ви вводите якусь лексичну одиницю. Коли ви вводите новий граматичний матеріал, потрібно пам'ятати, що новий граматичний матеріал уводиться на старій, уже засвоєній лексиці. Тобто на одному уроці ви не можете дати нову лексику, а потім на ній же дати нову граматику. Тому все це дуже важливо розподілити відразу: де ви, на якому уроці, даєте нову лексику, а де нову граматику.

Що стосується ВМД: подивіться, будь ласка, в програмі, яке має бути аудіювання: загальне, із запитуваною інформацією, структурно-сміслові зв'язки й загальне розуміння тексту. Отож при розподілі аудіювання, пишіть, який вид аудіювання ви плануєте застосовувати.

Те ж саме стосується й читання. Тому, коли ви пишете якусь вправу, пишiть який вид умiння ви збираєтесь розбудувати.

Коли ми говоримо про говорiння, обов'язково потрібно писати монолог i дiалог i звернiть увагу, якi дiалоги мають формуватися на цьому рiвнi й у цьому класi в дiтей. Наприклад, дiалоги – запит iнформацiї, дiалог – розпит, дiалог – обмiн думками.

Поточний контроль – це той контроль, який проводиться на кожному уроцi.

Домашнє завдання зазвичай теж на кожний урок. Ми повиннi пам'ятати, що додому ми маємо право задати тiльки те, що ми розiбрали. Домашнє завдання має бути на закрiплення матерiалу.

У примiтку ми можемо дописувати те, чого нам не вистачило на заняттi, щоб наступного разу врахувати це.

Планування уроку

Етапи планування уроку:

- 1 пiдготовчий;
- 2 основний:
 - визначення мети;
 - мовного матерiалу;
 - типу уроку;
- 3 заключний.

Типи урокiв:

- введення нового матерiалу / знайомство з новим;
- уроки тренування / закрiплення / формування навичок;
- урок – узагальнення вивченого / контроль сформованостi навичок i вмiння.

Планування уроку (таблиця як приклад)

<i>Етап уроку</i>	<i>Час</i>	<i>Дії вчителя</i>	<i>Дії учнів</i>	<i>Примітки</i>
<i>1 уведення</i>				
<i>2 основна частина</i>				
<i>3 підсумки</i>				

Перший етап: знайомство з дітьми, вітання, повідомлення про те, чим будемо займатися, чому навчимося.

Друга частина залежить від того, який у вас тип уроку. У підсумках обов'язково оцінити дітей і підвести разом те, чому ми навчилися сьогодні, а також задати домашнє завдання, яке їм зрозуміло.

- Початок уроку;
- основний етап (самий складний);
- завершення уроку/підведення підсумків [7].

Приклади оформлення планів уроку в додатку 3.

5 ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Перед початком виробничої (педагогічної) практики для здобувачів вищої освіти проводять інструктаж, на якому повідомляють мету і завдання практики, її тривалість, види і форми педагогічної діяльності, порядок обліку та оцінювання їхньої роботи.

Щодо порядку обліку та звітності, то здобувач зобов'язаний надати такі документи:

- щоденник (психолого-педагогічні спостереження);
- план-конспект навчального уроку з іноземної мови;
- план-конспект виховного заняття з іноземної мови;
- звіт про практику;
- характеристику.

Для тих здобувачів, які закріплені на кафедрі УкрДУЗТ, обов'язковим є надання плану-конспекту уроку та презентації.

Щоденник (психолого-педагогічні спостереження) – це робочий документ здобувача, в якому планується його педагогічна організаторська діяльність, діяльність дитячого колективу, розвивається методична сутність справ, що проводяться, аналізується кожний день у школі, робляться висновки, узагальнення; здобувач записує інформацію про педагогічні труднощі та проблеми, що виникли під час роботи, і шляхи їх подолання; побажання і рекомендації щодо бази практики.

План-конспект виховного заняття з іноземної мови – теми навчально-виховних занять визначаються відповідно до календарно-тематичного планування. Здобувач на виховному занятті може проводити бесіди про Велику Британію, США та інші англомовні країни, про традиції і звичаї країн, мова яких вивчається; проводити заочні подорожі до Британії, США та інших країн; інсценізувати з учнями казки іноземною мовою.

Характеристика про проходження практики підписується директором або завучем навчального закладу. Характеристика має містити такі обов'язкові компоненти: інформацію про місце і час проходження практики, робоче місце і функціональні обов'язки практиканта; обсяг виконаної роботи.

У звіті здобувач вказує місце та дату практики, підсумовує обсяг виконаної роботи. Факультативно до звіту можна включати інформацію про інші види діяльності під час практики.

6 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ

Оцінка «відмінно/А» виставляється здобувачам, робота яких оцінена керівником підприємства (організації), де вони проходили практику, та керівником практики від кафедри на «відмінно», а самі здобувачі вчасно здали характеристики та звіти про проходження практики.

Оцінка «добре/В» виставляється здобувачам, робота яких оцінена керівником підприємства (організації), де вони проходили практику, та керівником практики від кафедри на «добре».

Оцінка «добре/С» виставляється здобувачам, робота яких оцінена керівником підприємства (організації), де вони проходили практику, та керівником практики від кафедри на «добре», проте, здобувачі без поважних причин невчасно здали характеристики та звіти про проходження практики або незначно порушили інші встановлені вимоги.

Оцінка «задовільно/Д» виставляється здобувачам, робота яких оцінена керівником підприємства (організації), де вони проходили практику, та керівником практики від кафедри на «задовільно».

Оцінка «задовільно/Е» виставляється здобувачам, робота яких оцінена керівником підприємства (організації), де вони проходили практику, та керівником практики від кафедри на «задовільно», проте, здобувачі без поважних причин невчасно здали характеристики та звіти про проходження практики або незначно порушили інші встановлені вимоги.

Оцінка «незадовільно/Ф» виставляється здобувачам, робота яких оцінена керівником підприємства (організації), де вони проходили практику, та керівником практики від кафедри на «незадовільно».

Примітка: оцінка здобувачів може бути знижена за порушення трудової дисципліни (несвоєчасне прибуття на базу практики, запізнення або невихід на роботу, неякісне та/або несвоєчасне виконання завдань, значне запізнення зі здаванням характеристик та звітів про проходження практики тощо). Рішення про зниження оцінки у таких випадках приймається завідуючим кафедри, за поданням керівника практики від кафедри, індивідуально по кожному здобувачу і ухвалюється на засіданні кафедри.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1 Про затвердження положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України: Наказ Міністерства освіти України від 08.04.93 р. № 93. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93#Text>.

2 Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів залізничного транспорту I-IV рівнів акредитації: затв. наказом Укрзалізниці від 28.02.2008 р. №94-Ц.

3 Про організацію освітнього процесу у I семестрі 2024-2025 навчального року: Наказ УкрДУЗТ від 15.08.2024 р. № 57.

4 Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підруч. для студ. лінгв. ун-тів і фак. ін. мов вищ. навч. закладів / за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.

5 Практикум з методики викладання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: навч. посіб. / за ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2016. 402 с.

6 Сучасна технологія навчання іншомовного матеріалу в середніх навчальних закладах / за ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2016. 373 с.

7 Формування змісту профільного навчання: теоретико-методологічний аспект : кол. монографія / авт. кол.: Г. О. Васьківська, В. І. Кизенко, С. В. Косянчук, О. В. Барановська та ін. Київ : Педагогічна думка, 2018. 260 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/713853>.

8 Harmer, Jeremy. 2015. The Practice of English Language Teaching. Fifth edition. Harlow, Essex: Pearson Education Limited. 448 p.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1 Бібліотека Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. URL: <https://library.pdpu.edu.ua>.

- 2 Дія. Цифрова Освіта. URL: <https://osvita.diia.gov.ua>.
- 3 Електронний архів (репозитарій) Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua>.
- 4 Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
- 5 Національний репозитарій академічних текстів. URL: <http://nrat.ukrintei.ua>.
- 6 Одеська національна наукова бібліотека. URL: <http://odnb.odessa.ua>.
- 7 Платформа масових відкритих онлайн-курсів Prometheus. URL: <https://prometheus.org.ua>
- 9 Студія онлайн-освіти EdEra. URL: <https://www.ed-era.com>.

ДОДАТОК 1

Зразок оформлення щоденника практики

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

Дата	Опис виконаних робіт
	<p>Ознайомлення з організацією та методикою проведення занять з англійської мови</p> <p>Бесіди з вчителями</p> <p>Запис в щоденник календарних планів</p> <p>Відвідування всіх уроків</p> <p>Аналіз спостережень</p> <p>Фотографії проведення здобувачем уроку або виховного заняття (бажано)</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

ДОДАТОК 2

Урок англійської мови в __ класі

а) ЗРАЗКИ ОФОРМЛЕННЯ ПЛАНІВ

Зразок оформлення плану-конспекту уроку

Урок № _____ Клас _____ Дата _____.

Тип уроку _____.

Тема уроку _____.

Мета уроку:

практична: _____;

загальноосвітня: _____;

розвиваюча: _____;

виховна: _____.

Обладнання уроку: _____.

Методична література: _____.

Схематичний план-конспект уроку

Час.

Хід уроку.

Початок уроку.

Організаційний момент.

Мовленнєва зарядка.

Мета: вчити учнів розуміти на слух запланований вчителем текст, побудований на знайомому мовному матеріалі.

Прийоми: активне слухання, виконання тесту альтернативного вибору.

Основна частина уроку:

1;

2;

3.

Завершення уроку.

Домашнє завдання.

Мета.

Підсумки роботи. Оцінювання учнів, мотивація оцінок.

*б) ПЛАН-КОНСПЕКТ УРОКУ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ 10 КЛАСУ
НА ТЕМУ MODERN PROFESSIONS (СУЧАСНІ ПРОФЕСІЇ)*

Тема: Modern professions (Сучасні професії)

Мета: ознайомити учнів з новими лексичними одиницями, які мають прямий зв'язок з сучасними професіями; продовжувати вдосконалювати навички усного мовлення; розкрити важливість та вплив сучасних професій на розвиток суспільства через представлення професій, що існують в сучасному світі; допомогти старшокласникам ознайомитись з сучасними професіями, які актуальні в наші дні в Україні і світі, розповісти про кар'єрні можливості і зміни на ринку праці за останні роки.

I Введення (10 хвилин).

Проблемне питання від вчителя: What do you want to be when you grow up? (Ким ти хочеш бути, коли виростеш?)

Вчитель пропонує учням поділитися своїми планами чи мріями щодо майбутньої професії.

Посилання на вправу: <https://pidruchnyk.com.ua/425-anglyska-mova-karpyuk-10-klas.html> (с. 40).

II Введення нових лексичних одиниць (15 хвилин).

Вчитель: Ви бачите нові слова та фрази, пов'язані з сучасними професіями (зображення малюнків з написами професій).

Engineer

Doctor

Teacher

Programmer

Chef

Artist

Architect

Scientist

Journalist

Photographer

Посилання на вправу: <https://pidruchnyk.com.ua/425-anglyska-mova-karpyuk-10-klas.html> (вправа 2, с. 40).

Вчитель: Спробуйте усно скласти кілька речень про професію, яка вам найбільше подобається з цього списку.

III Практика (10 хвилин).

Вчитель пропонує учням записати короткий міні-текст про професію, яка їх цікавить, використовуючи нові слова та інформацію з підручника.

IV Обговорення (10 хвилин)

Учні діляться своїми думками та обговорюють з однокласниками.

V Підсумок (5 хвилин)

Вчитель: What did you learn about different professions today? (Що ви дізналися про різні професії сьогодні?)

Did you enjoy the audio interviews? (Вам сподобалися аудіоінтерв'ю?)

VI Домашнє завдання (5 хвилин).

Написати есе (до 115 слів) про професію, якої ще не існує.

***в) ПЛАН-КОНСПЕКТ УРОКУ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ 10 КЛАСУ
НА ТЕМУ «ВЖИВАННЯ УМОВНИХ РЕЧЕНЬ 2-ГО ТИПУ.
ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНИХ НАВИЧОК» ЗА ПІДРУЧНИКОМ
О. КАРПЮК “ENGLISH 10”***

Клас: 10 клас

Дата:

Тема: Природа і погода.

Підтема: Вживання умовних речень 2-го типу. Формування граматичних навичок

Мета:

практична: продовжувати збагачувати лексико-граматичні знання учнів з теми «Природа і погода», вивчити різницю у значеннях слів *a cause* і *a reason*, тренувати учнів у розподілі природних катаклізмів за тематичними колонками, відточувати майстерність учнів у доповненні словами тексту, повторити правила утворення умовних речень 2-го типу, а також видо-часові форми дієслів *Past Simple*, *Past Continuous*, *Future-in-the-Past Simple*, закріпити вивчені граматичні структури виконанням вправ, тренувати учнів у складанні речень за допомогою опорних таблиць, розширювати кругозір учнів;

розвивальна: розвивати навички роботи з мультимедійним обладнанням, уміння працювати самостійно з картками, довготривалу пам'ять і увагу;

виховна: виховувати почуття єдності з природою, формувати усвідомлення могутності стихійних сил.

Тип уроку: формування граматичних навичок.

Обладнання: підручники, Unit 6, workbooks, робочі зошити і словники, мультимедійна дошка, мультимедійний пристрій, ноутбук, мультимедійні презентації “Natural Disasters. Second Conditional”, “Second Conditional. Exercises”, розрізні речення для роботи учнів біля дошки (в додатку після уроку).

ХІД УРОКУ

I ПІДГОТОВКА ДО СПРИЙНЯТТЯ ІНШОМОВНОГО МОВЛЕННЯ

Greeting 1. Привітання.

T. Good morning, my dear friends! Nice to meet you!

Ps. Good morning. Nice to meet you too.

Aim 2. Повідомлення теми та мети уроку.

T. Look at the board. You can see the date and month of our lesson. Rewrite them into your copybooks and then write down the theme of our lesson “Second Conditional”. This topic is not new for you. You learnt it at the end of the first semester. So, our task now is just to revise the material in the context of Unit 6.

By the end of the lesson you should be able:

- to revise the words,
- to speak about difference between a cause and a reason,
- to group up the words in the box,
- to complete and read the text,
- to revise grammar rules about Second Conditional,
- to complete the list with your ideas,
- to match the suggestions with the possible results,
- to write questions by changing the form of the verbs in brackets and answer them,
- to do exercises from the cards.

Warm up 3. Уведення в іншомовну атмосферу.

T. Look at the board. There is a rhyme for you. Listen and repeat each line after me. Then read with me. Finally read the rhyme yourselves.

(There are three versions of the rhyme: a full one and two other versions without some words. Pupils try to read the rhyme themselves without any help.)

II ОСНОВНА ЧАСТИНА УРОКУ

Check on Homework 1. Контроль домашнього завдання.

T. Say the English equivalents of the words in the presentation “Natural Disasters. Second Conditional”.

(There is a block of slides for checking Natural Disasters Vocabulary.)

an avalanche – лавина
a hailstorm – гроза з градом
a thunderstorm – гроза
tsunami – цунамі
tornado – торнадо
earthquake – землетрус
typhoon – тайфун
flood – повінь
volcano eruption – виверження вулкана
hurricane – ураган
forest fire – лісова пожежа
avalanche – лавина
hailstorm – сильний град
landslide – зсув ґрунту
blizzard – хуртовина

T. Read the text in ex. 1, p. 59 in workbook.

T. Read your sentences from ex. 2, p. 59 in workbook.

Vocabulary Point 2. Лексичне значення слів a cause і a reason.

T. Look at the Vocabulary Point on page 146 in textbook. Read the explanations.

Writing 3. Формування навичок письма.

T. Complete the sentences with “cause” or “reason” in ex. 1, p. 146.

T. Group up the words in the box according to the columns in ex. 2, p. 147.

Reading 4. Пред’явлення тексту для читання.

Skimming.

T. Read the text quickly and say what it is about in ex. 3, p. 147.

Scanning.

T. Read the text again and complete it with the words in the box.

Grammar Point 5. Вживання умовних речень 2-го типу.

(The class is working with the presentation “Natural Disasters. Second Conditional”).)

T. It is formed by:

conditional clause: if + Past Simple (підрядна частина)

main clause: would + infinitive without “to” (головна частина)

E.g. If you save your earth, it would be you a safe home. (Якби ви врятували свою землю, вона б стала для вас безпечним домом.)

Вживання:

Для вираження малоімовірних подій у майбутньому.

E.g. If I gave up work, I would travel round the world. (Якби я звільнився з роботи, я б поїхав у навколосвітню подорож.)

Для висловлення поради.

E.g. If you worked harder, you would pass your exam. (Якби ти працював старанніше, ти б здав екзамен.)

У конструкції if I were you (a doctor, ...) використовуємо допоміжне дієслово were замість was.

E.g. If I were a millionaire, I would buy an island. (Якби я був мільйонером, я б купив острів.)

Reading 6. Пред’явлення вправ для читання.

PB ex. 1, p. 147 (Read and complete the list with the ideas given to you.)

(Teacher asks pupils to come to the blackboard and to choose the most suitable variants. Then stick these parts of the sentence on the blackboard and read.)

PB ex. 2, p. 148 (Match the suggestions with the possible results. Read pairs: suggestions-results.)

T. Watch a presentation “Second Conditional. Exercise”. Now try to make the conditional sentences and read them.

Writing 7. Розвиток навичок письма.

PB ex. 3, p. 148 (Use the phrases in the box and write questions by changing the form of the verbs in brackets. Then work in pairs. Take turns asking and answering the questions as in the rhyme above.)

III ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА УРОКУ

Homework 1. Домашнє завдання.

WB ex. 3, p. 60 (Read and develop the following idea.)

WB ex. 4, p. 60-61 (Read and guess about the natural hazard that each paragraph deals with. Write the appropriate hazard’s name in each gap.)

Summarizing 2. Підбиття підсумків уроку.

T: What have we done today?

How do we form the Second Conditional? What do we use the Second Conditional for?

Вчитель підбиває підсумки уроку та оцінює учнів.

Thank you for your hard work today. The lesson is over. Good-bye.

ДОДАТОК 3

Зразок титульного листа звіту з практики

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО
ТРАНСПОРТУ

Кафедра «Іноземні мови»

ЗВІТ

з _____ практики

студента(ки) _____ курсу

групи

(П.І.Б. студента)

База практики _____

(назва підприємства, організації, установи)

Термін практики з «__» _____ 20__ р.

до «__» _____ 20__ р.

Виконав

підпис

(П.І.Б. студента)

Керівник від
бази практики

підпис

(П.І.Б. керівника)

ДОДАТОК 4

Керівник від бази практики складає характеристику здобувача вищої освіти.

Орієнтовна структура характеристики здобувача

Характеристика

- 1) Прізвище, ім'я, по батькові.
- 2) Школа і клас, в яких здобувач проходив практику, термін проходження практики.
- 3) Знання програми і змісту навчального матеріалу.
- 4) Уміння планувати навчальний матеріал на уроках.
- 5) Уміння організовувати учнів на роботу, керувати їхньою увагою й активізувати розумову діяльність, інтерес до навчального матеріалу.
- 6) .Рівень оволодіння здобувачем методикою викладання англійської мови.
- 7) Уміння проводити позакласну роботу з учнями.
- 8) Позитивні сторони і основні прогалини в підготовці, дисциплінованість здобувача.
- 9)
- 10)

Рекомендована оцінка _____

Керівник практики від бази _____

(прізвище та ініціали)

(підпис)

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до проходження
виробничої (педагогічної) практики

Відповідальний за випуск Зроднікова К. В.

Підписано до друку 26.02.2025 р.

Умовн. друк. арк. 2,25. Тираж . Замовлення № .

Видавець та виготовлювач Український державний університет залізничного
транспорту,

61050, Харків-50, майдан Фейєрбаха, 7.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6100 від 21.03.2018 р.